

HETILAP.

A zentai járás és környékének közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Schwarz Sándor könyvkereskedése, hová a lap szellemi részét illető közlemények, előfizetések és hirdetések is küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egyes szám ára 5 kr.

Előfizetési díj:

Egész évre 2 frt. — Félévre 1 frt.

Hirdetési díjak: Egész oldal 16— Fél oldal 8-50 Negyed oldal 4-50. — Bélyeg díj minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttér petit sora 10 kr.

A közvagyonosodás forrásai.*)

Hogy a közvagyonosodásnak forrásaival, vagyis az általános jólétnek főbb okaival megismerkedhessünk, fölkérem t. hallgatóságomat, ne sajnáljanak egy rövid fél órai fáradságot szentelni egy kis elbeszélés meghallgatására.

Tul a Tiszán történt valahol; de épügy megtörténhetett volna itt is, másutt is. Vagyonos és nagy terjedelmű magyar községben vagyunk, melynek nagyságát azonban nem hirdeti távolról a tornyok büszkesége és sokasága. Fő utcái, mint minden magyar községben, elegendő szélesek, a mellékutcák többé-kevésbé szűkek s az időjárásához képest majd porosak, majd sárosak. Közvetve van; de hiányos. Átjárókat a hagyományos deszkapadlók szolgálnak, ahol szolgálnak, mert a legtöbb helyen megemésztette az idő vasfoga s pótlásukról nem gondoskodott a népek ősi közönye. Az utak melléke hiányosan van fűkkel beültetve; a házak teteje, a város belső részének kivételével, szalmával van fedve legnagyobb részt, úgy hogy szél idején nem ritkaság hallani ily fohászokat: „Isten mentse meg bennünket a tűzveszedelemtől!”

Népünknek azon — úgy látszik — általánosan elterjedt szokása, hogy vasár- és ünnepnapokon a főtéri utakat, főképp a sarkokat elfoglalja s ahelyett, hogy pihenésre rendelt idejéből valamit az Isten dicsőítésére is szentelne, inkább pusztítja az illatos trafikot, pökvén nagyokat annak dicsőítésére; ezen szokás, mondom, még itt is divatjában van a maga őseredetiségében a mi elbeszélésünk idején.

Tizenöt évvel ezelőtt láttam mindezt s a népről jóvaló hajlandóságának, meglehetősen értelmességének elismerésén kívül nem sok dicséretes dolog hallottam. No de 15 év elég szép szám a mai világban nemcsak egyes embernek, hanem egy községnek az életében is. 15 év a gyermeket ifjúvá az ifjút férfivá változtatja; a fejlődésnek hasonló feltételei, t. i. természeti arravalóság s kívülről jövő kellő behatások, egy községet, várost és lakosságot is egyaránt magas fokra emelhetnek, minek példáját az én tiszántúli magyar községem mutatja legfényesebben, melyet 15 évi távollét után csak neurég látogattam meg ismét.

A haladás az időhöz képest óriási. Egy közönséges nagy magyar falu helyett csinos vidéki várost látunk, minek okát ezúttal nem kutatom, minek minél nagyobb számban való létesítése azonban hazánk egyik legfontosabb létkérdése.

Vasárnap délután lévén, megindultam a város nevezetességeinek és lakóinak megtekintésére s csodák csodája, a szépen kikövezt s fűkkel beültetett piacot, melynek 15 évvel ezelőtt minden zugát pajkos legények s émeledett atyfiak vegyesen foglalták el, most szabadnak találom. A sürgős-forgás most is nagy, de álldogálást nem látok sehol. Kísérő barátom az új állapot feletti csodálkozásomra azzal válaszol:

— Hja barátom elvitte azt is a mindent kiegyenlítő vasut.

Az e tárgyban folytatott beszélgetés közben egy csinos épülethez érkeztünk, minek külseje azonnal elárulta, hogy iskolával van dolgunk s hogy a lakosság nem közönséges értelmi színvonalon állhat ott, ahol saját elhatározásával ilyen épületet emel a népoktatásnak.

Az épület csinos volt kívül; de belülről valóban meglepő, úgy hogy e tekintetben párját kell keresnünk a vele egyenlő rangú iskolaépüle-

tek közt. Csodálkozásom azonban akkor érte el tetőpontját, mikor egy nagy osztályterembe lépve, a 15 év előtti szokás szerint a piacon csoportosuló közönségen: ifjakon, öregeken kívül nagy számu nőt is látok, kik szent áhitattal hallgatják a nekik beszélő — mintegy 40—42 éves — férfit, kiből elől egyre ritkuló hajfirtjei dacára sem volt nehéz csakhamar fölismernem a 15 évvel ezelőtt itt megismert s azóta az 1885-iki budapesti országos kiállításon is látott buzgó tanítót, a község egyik legnagyobb jóltevőjét. Úgyanis, mint barátom sugta, minden vasárnap délután összegyűjti maga köré a község tudnivaló legényeit, férfait, leányait s velük beszélgetésbe eredve, megismeri az egyes dolgokról szerzett ismereteiknek hiányát s fölvilágosítja őket arról, amit eddig nem tudtak, vagy rosszul tudtak, mert hej az a babona sok igazságnak kicsavarja ám a nyakát, ha meghallgatjuk s benne hiszünk, ahelyett, hogy fölvilágosításért nálunk okosabb emberhez fordulnánk, minő volt például Márton Márkus uram ő kegyelme, ki éppen érdekes beszélgetést kezdett egy idősebb értelmis gazdával. Hogy őket beszélgetésükben, a többieket ennek hallgatásában ne zavarjuk, egy-egy üres helyet kerestünk az új iskolapadokban s szép csendesen letöltünk.

Mint a következőkből kitént, a meggazdagodás különféle módjairól lehetett köztük szó, minek elejét távollétünk miatt nem hallottuk.

A tanítóval beszélgetésbe elegyedő gazdát, mint barátom megsugta, Csomai Jánosnak hívták. Csomai uram középtermű, jól táplált testű s mintegy 55 éves ember lehetett. Két izben is volt már bíró s a városnak jelenlegi haladása nagy részben az ő nevéhez van kötve. Bírói állásáról a község legnagyobb sajnálatára felesége halála miatti fájdalmában mondott le, vagyis inkább a nem kevésbé diszes templomgondnoki hivattal cserélte föl azt, mi vallásos érzületével és bibliás műveltségével szépen megegyezett. Legalább ez tünt ki az itt következő szavaiból is:

— Nem tudom elgondolni tanító uram, hogyan egyeztessem meg szent Máté evangéliumának 6. fejezetében a 19. és 20. verset avval, amit ma reggel az újságban olvastam?

— Hogy-hogy Csomai uram? Kérdé a tanító.

— Hát csak úgy tanító uram, válaszol amaz, hogy az újtestamentumi szentírásnak az az illető helye így szól: „Ne gyűjtsétek kincsetek a földön, hol rozsdá és moh megemészti s ahol tolvajok kiássák és ellopják; inkább gyűjtsétek kincsetek az égben, hol rozsdá és moh meg nem emészti s ahol tolvajok sem ki nem assák, sem el nem lopják.”

Az újságban pedig egy jó közgazdasági cikket olvastam, melyben az áll, hogy hazánk összes anyagi és szellemi erejét ki kell fejtenie, ha helyét Európában meg akarja állani a jövőben is. Hogy pedig mindezt kifejttesse, az egyes polgároknak vagyoni erejét és szellemi képzettségét kell emelni, mert minél több polgára gazdag és értelmes egy országnak, annál gazdagabb s értelmesebb maga az ország is. Nem ellenkezik-e tehát ez a kétféle állítás: a biblié, meg az újságé, egymással; vagy talán a megváltozott idők mást követelnek most, mint régen?

— Ami kegyelmednek az első kérdését illeti Csomai uram, fűzte tovább a szót Márton tanító, hogy nem ellenkezik-e a biblia állítása ez esetben az újságéval, arra azt felelhetem, hogy nem ellenkezik. Tudjuk azt, hogy Isten nem azért teremtett bennünket, hogy henyljünk, hanem azért, hogy dolgozzunk, munkálkodjunk; már pedig isteni mesterünk egy más helyen azt is mondta, hogy a munkás méltó a maga jutalmára. Ha pedig ez így

van, amint lehetetlen, hogy másképp legyen s ha az a munkás szorgalmas, előrelátó, családjáért élni-halni kész, nemcsak a napi szükségletéről gondoskodik, hanem a holnapra is néz. S ha így van, akkor magától fölmerül a vagyongyűjtés szükségége, mi a régi időben csak úgy fenforgott, mint ma s a megváltozott idők mai napság legfőleg nehezebbé teszik az életet, következésképp szükségesebbé a munkát, kitartást és takarékoságot, mikre a magunk és családunk létének biztosítása végett mulhatlanul szükségünk van.

— Értem tanító uram felelte Csomai; de ha már ennyire vagyunk, legyen szives elmondani a maga nézetét a vagyongyűjtés felől általában és annak befolyásáról az ország jólétére, mert igaz az, hogy csak vagyonos nép adhatja meg a császárnak, ami a császárnak s a császár csak így védelmezheti meg az országot az ellenségektől, hogy a nép vagyoniilag és szellemileg gyarapodhassék.

— Ha tehát szives türelemmel meghallgatják a szavaimat kegyelmeitek, ugymond a tanító ur, beszélék valamit a vagyonról általában, azután annak a megszerzési és megőrzési módjáról, szóval arról a módról, amely szerint a vagyont akárki-nek, tehát magyarnak, németnek, töröknek vagy kereszténynek és zsidónak, megszerezni köteleessége. Mert csak az a szerzősmod nevezhető erkölcsösnek, melyet kegyelmeiteknek elmondó vagyok. S ha azt akarjuk, hogy országunk szilárd alapokon álljon, Isten mentse bárkit is attól, hogy annak erkölcsökön nyugvó fundamentumát legkevésbé is megingassa.

— Nemcsak türelemmel hallgatjuk, sőt kérjük tanító urat, mondja el nekünk mindezeket a szép dolgokat, mondá egyik is, másik is a jelenlevők közül.

— Tehát jól van. Kegyelmeitek közt alig van valaki, ki azon kérdésemre, kié a rajta lévő ültöny, azt nem válaszolná, (legkivált ha ki is van fizetve) „az enyém.” Epigy akinek háza, földje, barma, pénze s más egyebe van, mit a végrehajtó le nem foglalhat, akárki-nek azt mondhatja, hogy mindez az ő vé, ha az iránt megkérdezzük. Az ilyen dolgot birtoknak vagy tulajdonnak nevezük, mint azt mindnyájan igen jól tudják. S ezt tudva, megkérem Csomai uramat, mondja meg nekem, mit tekint ő a maga tulajdonának?

— Mit tekintek a magam tulajdonának? Kérdé Csomai uram torkát köszörülve. Biz én csak azt tekintem a magaménak, amivel Isten szorgalmam és két kezem munkája után megajándékozott. Mert megjegyzem, hogy korán úraságra jutva, egész katonakoromig másnak a kezébe voltam s a katonaságtól szabadulva, édes apám testvérétől, szerencsétlen véget ért István bátyámtól örökölt csekély összegecskével kezdtem az életet, úgy hogy amim van, Isten után csak a magam szorgalmának köszönhetem. Így hát az én tulajdonom az, amivel tetszés szerint rendelkezem, anélkül hogy másnak beleszólása volna.

— Helyesen van, ugymond a tanító. De megint csak kegyelmedhez fordulok kérdésemmel Csomai uram. Mivel a birtok, mint az ember tulajdona, rendesen valami jövedelmet hoz, amit a magunk és családunk életének fenntartására fordítunk, mit gondol, csak a házat, földet, szőlőt, barmokat s más ily anyagi dolgokat lehet birtoknak, tulajdonunknak tekinteni?

— Én azt hiszem tanító uram, hogy ami megélhetésünket biztosítja, az mind tulajdonnak nevezhető. Példának okáért az öreg tisztelendő ur, a mi jó plébánosunk, a hívek lelki üdvösségének gondozásáért a községtől nyeri azt a vagyont, ami ellátására szükséges s amit a magam-

*) Felolvasatott május 5-én a zentai tanári kör által rendezett népies előadások alkalmával.

fajta embernek vagy magának kell szereznie, vagy, ha szerencsés csillogzat alatt született, édes apjától, igen ritka esetben valamely amerikai nagybátyjától kell örökölnie, ha nem tanult annyit, hogy a maga tanulmánya után megölhesse.

— Ez is bőlesen van mondva, válaszolá a tanító. Ha tehát valaki a maga tanulmánya után akár mint iparos, vagy kereskedő, akár mint pap, vagy tanító, ügyvéd, vagy hivatalnok, szóval ha valaki látható tulajdon nélkül a maga esze után is meg tud élni, sőt még látható tulajdont, pl. pénzt, házat, földet, vagy más egyebet is képes szerezni, az ilyen emberről is azt mondjuk, hogy van neki tulajdona.

Az ilyen tulajdont nevezzük azután belső, vagy szellemi tulajdonnak, a másikat pedig, amiről fennebb beszéltünk, külső, vagy anyagi tulajdonnak. Hogy melyik ér többet, arról sokat lehetne beszélni: de, hogy egyiknek sem szabad a másikat becsülni, amyi bizonyos. Vannak ebben a mi derek községünkben még most is többen, kik különben jóra való emberek, de abban a tekintetben kissé tudatlanok, hogy elűzték csak az a tulajdon bir értékkel, amit látnak, minő a ház, föld s más egyéb; a szellemi kincs pedig megvetik, mégha talán miniszterségre is vezetné a maga tulajdonosát. Ismétlem, hogy az ilyen emberek becsületességük mellett is tudatlanok, mert ha azok nem volnának, tudniok kellene, hogy ha valakinek a tudománya, vagy művészete évenként pl. 2000 forintot jövedelmez, ez fölér oly földbirtokkal, mely szintén annyi jövedelmet hoz, mi a mi viszonyaink közé körülbelül olyan 100 hold jó földnek felel meg, mely mindenféle költség és adó levonásával holdanként 20 forint tiszta jövedelmet hoz. Az ilyen föld pedig, gondolom, nem a legrosszabb s az ilyen birtok sem éppen a legutolsó. Azután azt is meg kell gondolni, hogy a tanult embernek sem adták ám ingyen a maga tudományát. Igen sok pénzt kellett elköltenie, míg arra az oklevélre szert tesz, mi használat tekintetében fölér azzal az említett 100 hold jó minőségű földdel, vagy nagyobb jövedelem mellett még többel is. Azután azt is meggondolhatnák az ily rövidlátású atyánkfiai, hogy sokkal jobb a szellemi munkásoknak is megadni a magukét, mint arra kényszeríteni őket, hogy eszüket a tulajdon keletkezésének és igazságtalan elosztásának módján járta tva olyan tanokat állapítsanak meg, melyek ténnyen éppen az ily rövidlátásúaknak tetszenének legkevésbé, ha valaha életet üttenének.

— Igaza van tanító ur, mondá Csomai gazda. Tudom, hogy a socialista és kommunista tanokat érti ez alatt, mikről eleget olvastam az újságban s mikkel előbb-utóbb minden társadalomnak és államnak le kell a jövőben számolnia. Eppen ezért meg is kérték a tanító urat, ismertessen meg bennünket azokkal egy más alkalommal. Én azt hiszem, hogy azoknak ismerete a földjükkel dicsekvő s a földnélkülieket lenéző atyánkfiait is kijózanítaná.

— Helyesen Csomai uram, szívesen megteszem legközelebb; de most menjünk tovább. Az előbbiekhöz még csak azt eszokolom, hogy legfőbbkétesebb azon állapot, ahol egyesülve van a külső és belső, az anyagi és szellemi tulajdon birtoka.

A külső birtokot tulajdonkép vagyonnak nevezzük. Az oly ember, kinek annyi vagyona van, amennyi elegendő a maga és családja életének a fenntartására, vagyonos embernek nevezeték. Kinek többje van, mint szükséges, gazdag ember a neve az egész világon.

Az államnak érdekében áll, hogy polgárai közt minél több legyen a vagyonos ember, szóval hogy az általános, vagy közvagyonosodás minél inkább terjedjen. Azért ha nem unták még meg kegyelmetek talán kissé unalmas beszédemet, elmondom röviden ennek a közvagyonosodásnak a forrásait, vagyis azokat az eszközöket, melyekkel kinek-kinek vagyont szerezni nem csak szabadságában áll, sőt kötelessége, mert, mint fennebb mondtam, az az állam fennállásának erkölcsi fundamentuma.

— Nagy érdeklődéssel hallgatjuk tanító uram, beszéljen tovább, mondának többen. Ezt a jelenlevők kitarot figyelme igazolá.

— Én tehát kijelentem kegyelmeteknek, hogy a közvagyonosodás forrásai szerintem az egészség, munka és takarékoság. Olyan háromság, mit értelmüknek birtokába lépő ifjaknak első örökségül kellene a szülői háztól nyerniök.

Ami az egészséget illeti, arról már máskor is elmondtam röviden a magam nézetét. Most sem tehetek ugyan mást, mint hogy röviden ismétlem az akkor mondottakat, megtoldva legfőleg valami kevéssel. Logy a kik már egyszer hallották, valami újat is hallhassanak.

Ki ne tapasztalta volna, mily drága kincs a jó egészség? S kérdelem, mikor tapasztalták? Nem akkor-e, mikor annak híjával voltak, betegségben? No és mit vettek akkor észre? Nem de azt, hogy a munkára sem erejük, sem kedvük nem volt? Biz ugy van az. Munkánkon csak ugy van áldás,

ha azt jó kedvvel végezzük, ezt pedig csak ugy tehetjük, ha teljes erőnkkel vagyunk. Isten óvjon azért mindenkit, a betegségtől! Istennek nem lehet drágább adománya ugy az egyes emberekre, mint egész népekre nézve, mint az erő, egészség és ezeknek folyománya, a vidék kedely.

Az is igaz, hogy az egészséget sokkal könnyebb megőrizni, mint az elvesztettet visszanyerni; vigyázzon azért mindenki erre a drága kincsére.

Megőrizni pedig azt csak ugy bírjuk, ha a hideg ellen jó meleg ruhával védjük magunkat, különösen lábainkat a meghűlés ellen, ha mértéketlenül vagyunk evésben ivásban, ha izzadt, felhevült állapotban vezet sohasem iszunk, ha kerüljük az annyira veszedelmes méregnek, a pálinkának fogyasztását (a mivel, mellékesen megjegyezve, meg is takaríthatunk valamit s így ezt is a közvagyonosodás egyik forrásának kell neveznem) s ha végre a tisztaságra igen-igen nagy gondot fordítunk. Csak e két utóbbiról: a pálinkaivásról és a tisztaságról szándékom kissé bővebben megemlékezni.

A bort, sört és pálinkát a bennök lévő szesztartalomról szeszestiloknak nevezzük. Legkevésbé szesz van a sörben, legtöbb a pálinkában. A gyomorba kerülő szesz az ottlévő vízzel együtt felszívódik a test minden részébe s mivel az rendkívül erős méreg, lassankint megviseli, sőt tönkreteszí azt. Hogy mily erős hatású méreg a szesz, kiténik a következőből. Egy orvos annak hatását tanulmányozni óhajtván, egy izben több ebnek a gyomrába igen erős szeszt vezetett be. Szegény állatok azonnal összerogytak s pár percz múlva egészen végük lett. Az ebeket felboncolván, gyomrukat fűresnek találták, mert a szesz a táplálkozás csatornáján felszívódott s belevegyült a vérbe, szívbe, agyvelőbe, hol meg is találták. Mivel a testnek ezen részei igen gyengék, elgondolhatjuk, mily káros hatással van rájuk az erős szesz. Az erősebb természetű embert, kivált kisebb mértékű élvezet mellett, azonnal nem öli meg; de nagy mértékben ezt is lesújtja, mint a villám. Sok példát tudnék erre idézni, de majd máskor. Még csak arra a megtakarításra akarok röviden rámutatni, mit pl. a pálinkaivás mellőzése mellett lehet tenni. Egy pohár pálinka csekély valami, hisz a legtöbb ember egy pillanat alatt felhajtja, mondhatná valaki. És igaza volna. De nekem is igazam van, ha azt mondom, hogyha a pohár pálinkák árát 4 krajczárjával számítjuk és azt napokint felrekesztjük, egy év alatt 14 frt 60 két takarítottunk meg, mi egy emberélet végén (60 év múlva) 876 forintot tesz. Így van ez megírva jókönyvekben, miknek olvasását igen melegen ajánlom. Sok érdekeset tudnék még erről a dologról mondani; de nem tehetem ezuttal, mert még más is van hátra. Ha valaki azt az esztelen észrevéteit tenné mindezekre, hogy az a csekély pénzen vett ital adja az erőt, arra azt felelném, tévedsz barátom. Végy azon a pénzen egy darab húst, vagy szalonmát, igyál rá jó friss és tisztavizet, az adja az erőt. Ha azonban természeted, vagy egészségi állapotod mégis megkívánja olykor, hogy szeszest itald igyál, legegészségesebb a tiszta bor kellő mértékletességgel.

Egy másik fontos tényezője az egészség fenntartásának a tisztaság. Tisztaság testünkön és öltözetünkben, tisztaság a környezetben: lakásunkban és azon kívül, tehát községünkben.

A tisztaság oly olcsó portéka, hogy azt mindenki könnyen előteremtheti a maga és övéi környezetében. A naporkénti mosdáshoz csak jó friss víz kell és egy darab szappan, ugy szintén a fehér ruha kimosásához sem sokkal több. A tisztaság, vagyis a gyakori mosakodás és fürdés, nekülönben a gyakori tisztaruha váltás által igen sok bajnak elejét lehet venni. Tudják kegyelmetek igen jól, magyarázá a dologt Márton mester, hogy a testünket fedő bőr számtalan, mint olvastam h á r o m m i l l i ó apró nyílással van ellátva melyen át a testben lévő mérges anyagok az izzadsággal együtt elpárolognak. Ha sűrűn veszünk tisztát, az elpárolgás gyors és a fürdés által elősegítve teljes; ha soká maradunk tisztátalan alsó ruhában, mindez nem történik s ráköltethetjük a patikára, némelykor tán épen a temetésre, a minek kis része elég lett volna a tisztálkodásra. De tartunk fenn a tisztaságot házuk tájékán és községünkben is. Ha sok szemét van a házban, mi kigőzölgést okoz; ha vizünkbe trágyalé vagy más piszok kerül; ha az utcákon s más helyeken a szemét eltisztításáról és bűzhödt vizeknek csatornázás által való eltávolításáról nem gondoskodunk, veszedelmes lázak, esetleg fertőző betegségek támadnak, mik mindenkor többe kerülnek a tisztaság előállításánál. Mindezeket végre azzal fejezem be, hogyha valaki megbetegedett, jókor nézzen orvosi segély után, ne pedig akkor, mikor már késő.

— Azért is gondoskodik hát az állam közegészségi törvényekkel és rendeletekkel a nép egészségéről mert bizony a nép az igazat megvallva olyan, mint a kis gyermek; maga sem tudja, mi válik javára, vagy kárára. Az Isten áldja meg

azért a tanító ur jó igyekezetét, ugy mond Csomai uram.

— Köszönöm viszonzá a tanító; de félek, hogy ki is fogyok már az időből s nem mondhatom el a közvagyonosodás legfőbb forrásáról, a munkáról azt a sok szép dolgot, mit arról elmondani lehetne is, kellene is.

Tehát a vagyont munkával kell szerezni s az oly vagyonszerzés, mi emberi méltóságunkkal és embertársunk jogaival ellenkezik, erkölestelen és büntetésre méltó. Ilyenek: a nyereszkesedési célból üzött kártyajáték, az uzsoráskodás, csalás és lopás.

Csak a becsületes munka a vagyonszerzés tisztességes eszköze, az állami és társadalmi rend fennállításának erkölcsi alapja, mi nélkül nincs társadalmi rend, családi boldogság. E munka nemei a földmívelés, műipar, kereskedés, művészetek, tudományok, közigazgatási, állami és egyházi hivatalok.

Munka nélkül nem élhet meg senki sem, szűksége van rá szegénynek, gazdagnak egyaránt. Munkával szerzi a szegény ember étvágyához az ebédet, a gazdag pedig ebédjéhez az étvágyat. Sok szépet olvastam újságokban könyvekben, egyaránt a munka becséről és jelentőségéről, meg nem állhatom tehát, hogy ebből el ne mondjak egyet-mást. Így olvastam például, hogy a legmegtiszteltőbb neme a munkának a régi világban a kardforgatás volt, mi nemességet, vagyont s mindenemű kitüntetést hozott: míg ma a kard helyét az eke, vasút s iparos műszer foglalja el; a boru borzalma pedig az ész és munka hatalma szünteti meg idővel.

A munka rendkívüli hatalmára mutat azon ma már általános felfogás, mely szerint nem azok a gazdag nemzetek, melyeknek termékeny mezői, aranya, ezüstje és drága kővei vannak, hanem azok, a melyek sokat dolgoznak. Spanyolországnak egykor hatalmas királya azzal dicsekedhetett, hogy birodalmában a nap sohasem nyugszik le; a világnak leggazdagabb arany- és ezüstbányái ennek az országnak a kezében voltak és ma mégis a spanyol a legszegényebb nemzetek egyike, mert népe elpuhult és dologtalan. Mig Angolországról általában tudva van, hogy sem termékeny földje, sem arany- és ezüstbányái, sem gyémántjai nincsenek, s mégis leggazdagabb a népe Európában, mert sokat dolgozik; mert az egész ország egy óriási műhely, melyben a nemzetnek minden egyes fia szorgalmasan dolgozik; mert itt a gazdag, a nemes, a hatalmas többet dolgozik, mint bárki más.

A munka ma már csakugyan világhódító hatalmasság. S jellemző, hogy a világ leghatalmasabb s legnagyobb eszű emberei mind munkások s munkaszerezők voltak. A perzsákat legyőző világhíró Nagy Sándorról olvastam, hogy ő a perzsák henye életmódjával megismerkedvén, azt jegyezte meg, hogy ezek alig tudják, hogy a gyönyörbe fulladt élet szolgálásra vezet, míg a munkásfoglalkozás hercegi életet biztosít. A keresztényiség első tanítói saját példájukkal dicsegették meg a munkát. Pál apostol mondja: „Aki nem dolgozik, ne is egyék.” S tudva van, hogy szent Pál, mint sátorcsináló, ezen mesterséggel kereste kenyerét.

Szép jellemvonás a Nagy Napoleonban, hogy egy nagyszerű szerkezetű gép megszemlélése alkalmával a gépnek feltalálóját igen kitüntette s töle elbucszván, magát mélyen meghajtotta. Avagy ki ne hallotta volna dicső emlékt Mátyás királyunkról azt az adomát, hogy midőn a vele együtt vadászó főurak a szegény kapásokat gunyolták, ő egynek kezéből kivette a kapát s a többi urnak követnie kellett a király példáját. Midőn a szokatlan munkában kimerülve zúgolódni kezdtek, az igazságos király avval a figyelmeztetéssel menté fel őket, hogy becsüljék meg a szegény népet s ha dus lakomáik mellett finom bort isznak, jusson eszükbe, mily sok izzadságába került az a szegény munkás parasztnak.

És így tovább. Igen nagy a száma azoknak a példáknak, mik a munka nemesítő hatásáról szólnak s azt társadalmi állapotaink legfontosabb tényezőjének tüntetik fel, melytől a közvagyonosodás legnagyobb részben függ.

De többet nem hozok fel ezuttal. Mai beszélgetésünket a közvagyonosodás harmadik helyen említett forrásának rövid méltatásával zárom be. Az oly embert, ki csak arra és annyit költ a maga jövedelméből, amire és amennyire szüksége van, takarékosnak nevezzük. Ki többet költ, mint szükséges volna, pazarlónak; ki kevesebbet, fűsvénynek nevezeték. A pazarlás és fűsvényesség egyaránt bűnök, míg a takarékoság erény.

Erre jövünk és családunk iránti tekintetek intenek s boldog azon nép melynek körében otthonos a takarékoság szép erénye, mi, mint említém, a fűsvényeségtől lényegesen különbözik.

Legyenek tehát egészségesek, munkások és takarékosok kegyelmetek s terjeszszék gyermekeik közt is a boldogulás ezen kellekeit, hogy áldhasák a kegyelmetek emléket, mi így világító oszlop gyanánt fog járnai előttük.

Ezeket mondá végül Márton Márkus tanító uram, ki hiveinek köszönete és távozása után hozzánk csatlakozott s a nép felvilágosítására vonatkozó dicséretes szándékát és tervét fejté ki előttünk meggyőző hévvel és világossággal.

Másnap azon meggyőződéssel utaztam haza: Boldog az a nép, melynek ily prófétai ihlettségű tanítója van!

Hazánk felvirágzása csakis így remélhető!

Szűcs Lajos.

Gyászbeszéd.*)

Elszorul szívem, szemembe köny tolu elgondolva azt: kiknek földi maradványait tesszük ma itt le az anyaföld keblébe. S csoda-e ez? . . . Itt e kevés csoport jelzik egykor pezsgő élettel rendelkező emberi csoport földi záródásának végét. Por és hamu pár csonttal vegyülten jelzi az egykori emberi dicsőséget. Ha valaha, úgy most, egy pillantást vetve e hamvakra elmondhatjuk igazán: ime az ember! . . . Nézd felebarátom, ez az ember! így jársz te is, ily éktelen tömeggé válik egykoron a te tested is! . . . Nagy igazságot mondok nemde? . . . Ne irtózzál azonban e komoly gondolattól, ez közös rendeltetése minden emberi testnek. Ezen alkalomból is győződj meg ember: porból lettél és porrá lész!

Kedves, dajkáló anyánk, a kath. anyaszentegyház mindenha kegyelettel viseltetett az elhunytak iránt. Kegyeletre tanítja gyermekeit, mert ez az emberi szívbe oltott természetes tulajdonság. Ily kegyelet vezérelt ma is ide mindannyiunkat. Összesereglettünk nem csupán mint lelkes hazafiak, hanem mint vallásos keresztények is, hogy részben mélyen érzett kegyeletünknek adjunk kifejezést, részben megtisztelve ez elhunytakat, megtiszteljük bennük önmagunkat, az embert.

Kiknek hamvai nyugosznak itt? . . . nem szükséges azt nekem körülményesebben elmondani, hisz úgy is jól tudjuk azt mindannyian! . . . Mily körülmények között hunytak el? . . . azt az imént hallottuk ékesen eszteni. Emberek nyugosznak itt, kik egy vészterhöz félreértés következtében uralkodó és alattvalók között az ellenség gyilkos fegyverének estek áldozatul. Áldozatai ők egy nagy eszmének, mely eszmének ember vére volt szüksége, hogy terebélyes fává növekedhessen; mely fának áldásdus gyümölcseit mi, az utókor élvezzük. Tiszteletre méltók e hamvak, mert ez áldozatok sírján emelkedik a népszabadság áldást osztó intézménye. Ily áldozatok tették nagygyá a nemzetet, nevét tiszteltté Európa többi népei előtt. E nagysághoz igaz ugyan, hogy vér és köny tapad, de e vér és köny megszentelték azt.

Itt az elesettek pormaradványait szemléljük csupán, de hol vannak ezeknek meg nem halt lelkeik? — Nagy kérdés! . . . én hiszem, hogy azok, kik egy nemzetboldogító eszmének vértanúi, a népszabadság vérkeresztiségének hősei, ártatlanul vérvézén el, Isten színről-színre való látásában ürvendeznek. Hogy levétközve a földi porhüvelylyel az emberi gyarlóság szülte bünt, Isten trónja előtt élvezik a lélek és szellem végtelen boldogságát, hol áldólag emelik kezeiket az ég hatalmas Urához, e sokat szenvedett haza és nemzet jólétéért, imádkoznak érettünk, földi bűnösökért, hogy mi is egykor megtisztulva, Isten kegyelmében egyesülhessünk velük.

Nem érzem magamat hivatva ez elhunytak fölött dicsőítő apotheosist zengeni, de merem hinni, hogy most, midőn e dicsően elhunytak fölött összekulcsolom kezeimet és égfelé emelem, ti is mindannyian, kik jelen vagytok, egy szívvel s lélekkel imádkozni fogtok a béke és nyugalom Urához: Isten! kit a bölcsnek lángesze föl nem ér, csak titkon sohajtó keble sejt, adj békés nyugalmat azoknak, kiknek szentelt hamvai itt nyugosznak! Az őket elsodort vész ideje immár elmúlt, legyen emléküik áldott! Áldd meg Isten e hazát! — Feledd el sebeidet édes nemzetem! Koronád fénye dicsőségéd által megújult fényben

*) Több oldalról jövő óhajnak eleget teendő. Közöljük főtisztelendő Appel Ede esperes-plébános ur azon hazafias szellemű áthallott beszédét, melyet f. é. ápril hó 28-án az 1849-ben elesett honfiak földi maradványainak beszentelése alkalmával mondott és melyet kérelmünk folytán rendelkezésünkre bocsájtott.

ragyog. Királyoddal kibékültél, sorsod benkezedben van. Isten áldd meg a királyt! Add óh Istenünk, hogy e nemzet hatalmával éljen bölcsen! művelje népét! Erkölcseiben, vallásosságban úgy mint hazafiságban folyton gyarapodjék! Legyen előtte szent az ősök vére által megszentelt három jelszava: Isten, Király és Haza! S majdan ha nékünk is ütend az örök enyészet gyászórája, egyesülten veletek, dicsőült szellemek, áldhassuk az Ur nagy és dicső nevét. Amen.*

Helyi és vidéki hírek.

— Az utolsó népies előadás f. hó 5-én vasárnap délután tartott a gymnasiumban 100 hallgató jelenlétében. Az előadás minden tekintetben sikerült, bár a jelenlevők számán meglátást az egy héttel későbbre halasztás veszedelme. Első előadó Mészáros Lajos tanár ur volt. „A színészet nemzetiségi és közművelődési tekintetben” című felolvasással; ezután Szűcs Lajos igazgató ur adta elő a magját. „A közvagyonosodás forrásai” címen. Mindkét felolvasást élénk eljenzés követte. Végül Szűcs Lajos, mint a népies előadásokat rendező zentai tanári kör elnöke, intézett néhány szót a jelenlevőkhez, kiemelve azon kiváló érdeklődést, melylyel a közönség ez előadásokat mindvégig kísérte s mely az előadások tartásában közreműködő egyéneknek legméltóbb — mert egyedül óhajtott jutalma. Viszonyosul azt kívánja elnök az összes érdekelteknek, hogy az előadások az érdeklődésnek megfelelő eredmények legyenek s majdan városunk és hazánk szellemi felvirágzásához járuljanak. Ezután a jövőre nézve kijelenté, hogy a tanári kör az ádventi és a nagyböjti vasárnapokon folytatni fogja ezen előadásokat évről-évre (minden vasárnap egy előadással) s hirdetését annak idején ki fogja bocsátani. Végül az összes érdekelteket, kiket a tanári körhöz szellemi kapcsolás fizet, Istennek ajánlva, bezárja a népies előadások első folyamát. Erre meglátó jelenet következett. A jelenlevők eljenzéseinek csillapulta után az egyesek véget alig érő sorban mondtak köszönetet a tanári kör fáradozásáért. A hálnak keresetlén ösztönöségben nyilvánuló eme kifejezése a jelenlevőket nem csak meglepte, hanem mélyen meg is indította: az érdekeltektől tanári kört pedig kétségkívül a legszebb jutalommal illette, minő az életben úgy is ritkán éri. Nem lesz tán érdektelen, ha a 8 vasárnapon tartott előadások látogatóinak számát az intézeti igazgatóság főjegyzése nyomán még egyszer közöljük: 1) 107, 2) 191, 3) 209, 4) 204, 5) 446, 6) 295, 7) 300, 8) 100; összesen: 1843, vagyis ezer nyolczszáz negyvenhárom. Az ezen számokból levonható tanulság az, hogy a népies előadások híreinek terjedésével növekszik a résztvevők száma; e szám a tavaszi munkaidő beálltáig igen nagy s hogy még jobban nem fokozódik, azt csak egy nagy terem hiányának lehet tulajdonítani. De a legnagyobb s legürvendesebb tanulság az, hogy Zentának közönsége tanulni vágyó s ezért bizunk annak jövőjében.

— A tegnapi rendes havi közgyűlés egész délelőtt folyt, de csak néhány pontja intéztetett el a tárgysorozatnak, úgy hogy délutáni 3 órára halasztatták a többi tárgyak elintézése. A d. e. elintéztett tárgyak közül mint igen fontosat fel-említettük a vasúttöltésre vonatkozó határozatot, mely szerint a közgyűlés majdnem egyhangulag elhatározta, hogy a töltés bellebbezésétől eláll, de megkívánja a vállalatot, hogy a műtra minden 200 méter távolságban feljárókat készíttessen és a városnak a műt baloldalán lévő országút javítására 100 vaggon kavicsot állít helyben rendelkezésére.

— A napokban volt alkalmunk a vasútvonal mentén Zentától Horgosig és Szabadkájig a munkákat megszemlélni. A töltés és bevágási, szóval az egész földmunka teljesen elkészült; csak a csárdai műt mentén találtunk egy felbengahagyott darab mellett, mely valószínűleg csak a miniszteri elhatározást várja, hogy vajon megmarad-e vagy bellebbezzeték-e; Horgosról Kanizsáig és innen túl is egy jó darabon kész a felépítmény, látni is már Dressinát és más anyagokat hordó kocsikat, melyek az építési anyagot hordják a sineken közlekedni. A vonal mentén kész hidak és kisebb-nagyobb átereszek hirdetik mesterembereink ügyességét — lévén itt csupán kanizsai és zentai kőműves foglalkoztatva. — A pályaházak és melléképületeket szintén megkezdették már, sőt ezek ma-holnap már tető alá jutnak. Horgos állomásán már láthatók a gépek és kocsik, melyek hivatva lesznek homokot és kavicsot az egész vonalra széthordani. Amint a horgosi állomáson a pályaudvart elhagyjuk, meglepetve egy kis táborra bukkanunk; munkások ezek, kik a sineket és kapcsoló anyagot, a talpfákat egész vonatokról nagy lármá közepette rak-

ják le, raktári barakk, koresmai barakk, ahol a munkások kevés pénzért italt kapnak; szóval egy kis kolónia. Hát még majd ha a homokhordás a horgosi bányákból megkezdődik? Minő vig élet fog ott pezsegni! És mindezen munkák a vállalat főmérnöke Hondl ur felügyelete alatt vitetnek véghez, aki fáradozatlanul a nappalt a vonaton tölti, éjjel pedig a belső munkákat intézi el. O maga elég biztosítékot nyújt nekünk arra, hogy legkésőbb pünkösdre az anyagvonatok Zentáig közlekednek.

— A tegnap tartott városi közgyűlés egyebek között bizonyos kérvénnyel is foglalkozott, mely nem akart kevesebbet, mint azt, hogy: a hatóság a „népkert”-ben, 76 helybeli értelmelyén által épített s mintegy 500 frtba kerülő tekepályát (kuglizót) azonnal bontasson és pusztíttasson el. — Mi úgy tudjuk, hogy az építőknek a vitás helyhez való jogot 6 évre, a mult évben adta meg a városi tanács, bizonyos díjfizetés mellett, mit a tekéző-társaság úgy a tavali, mint a jelen évben, pontosan megfizetett. Hogy tehát ez ügyet mostanság egy-két ember mindenáron mégis a városi közgyűlés elé terelte, ezt egyenesen az értelmiség, a „kaputos osztály” ellen való személynemtelen hajszának kell tulajdonítani, mely betegségben — elég sajnós — városunknak egy-két kifézzamodott eszű embere még mindig nagy mértékben sinlódik. — Lapunk zártakor (d. u. 6 óra) vettük azon örvendetes tudósítást, hogy polgármesterünk az ügyet oly tapintatos módon terjesztette a képviselők elé, hogy a nagy többség a kérvényt elvetette és azon határozatba belenyugodott, miszerint tulajdonjog elismerés címén évi 2 arany fizetés mellett a tekepálya továbbra is megmaradhat.

— Tek. Szekfű György főjegyző ur annak kijelentésére kért fel bennünket, mikép lapunk 18. számában azon közlemény, mintha ő a forradalomban elesett békés zentai polgárok porladozó esztimái végleges s tiszteséges eltakarításából származó összes költségeket ő viselte volna, — nem felel meg teljesen a valódi tényállásnak, amennyiben ő csupán a már kiásott esztimokra vett ideiglenes takarót, hogy azok ne legyenek pusztán a szabad ég alatt; továbbá, a közös sírt látta el szemfedővel.

— Új üzletágat létesít városunkban a vasut megnyitása. Bergel Lajos polgártársunk a forgalom könnyítése céljából szállítási tizletet fog nyitni, mi által a közönség meg lesz kímélve azon kellemetlenségektől, melyeknek a nagymunka idején ki volt téve. Gyakran előfordult ugyanis, hogy órákig kellett kocsit után járni, míg a hajótól vagy máshonnan valamely terhet rendeltetési helyére szállíttathattunk.

— F. hó 6-án Fleischmann Ignác udvarán levő szénakazal eddig ki nem puhatolt okból kigyulladt. Tűzoltóink a helyszínén megjelenve, a tüzet elnyomták és így nagyobb kár nem történt.

— Veszett eb. Kovács Ferencz cipésznek kis kutyáján a veszethez jelei mutatkoztak, ennél fogva a kutyát, valamint a házban levő macskát is agyonlőtték.

— Az adai m. kir. földműves iskola gazdaságában, mint értesülünk, 8—10 darab számfeletti 4—3—1 éves tenyészkanok és tenyészkocekak lesznek eladók. A kiscsárdákna midőn ezen alkalmat tudomásukra hozzuk, megjegyezzük még, hogy az állatok eredeti mangoliczafajták.

— A fővárosi butorcégek között „Fodor Mihály utódai” határozottan az ősök közé tartoznak. Nevezettek, kik 1851 óta állanak fent, az utóbbi időben gyárukat tetemesen nagyították és oly színvonalra emelték, mely hazai butor iparunknak tiszteletére válik. Figyelmeztetjük igen t. olvasó közönségünket e czég mai hirdetésére.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
Schvarcz Sándor.

„THE GRESHAM”

életbiztosító-társaság Londonban.

Ausztriai fiók: Bécs, Gisellastrasse. 1. sz. a társaság saját házában

Magyarországi fiók: Budapest, Ferenc József-tér 5. és 6. sz. a társaság saját házában.

A társaság vagyona 1888. június

30-án frk 102,846,222.47

Évi bevétel biztosítások kamatból

1888. június 30-án frk 19,161,298.73

Kifizetések biztosítási és járadéki szerző-

dések és visszavásárlók stb. után a

társaság fenállása óta (1848.) frk 205,158,040—

A legutóbbi tizenkét hónapnyi üzleti

idő alatt a társaságnál frk 50,971,150—

értékig nyújtattak be ajánlatok mi

által a társulat fenállása óta be-

nyújtott ajánlatok összértéke frk 1561,757,690.—

értékre megy. — Tervezetek és minden közelebbi felvilágosítások az osztrák-magyar birodalom minden nagyobb városában az ügynök urak és a magyar és osztrák fiókok által adtak.

4597 sz.
kig: 89.

Zenta város tanácsától.

HIRDETMÉNY.

Zenta város tanácsának katona ügyosztálya részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint az idei ujencsozás f. 1889. évi május hó 17. és 18-ik napjain fog az Eugen nagy szálló disztermében megtartatni.

Ezen f. évi fősorozáson az 1868. 1867. és 1866. évből születésű hadkötelesek személyesen tartoznak megjelenni; mindazon hadkötelesek pedig, a kik fentérintett időre hadkötelezettségük teljesítése végett nem jelennek meg, az 1889. évi védtörvény végrehajtására vonatkozó utasítás 78. és 79. §§-ok alapján 100 frt pénzbüntetéssel és 5 napi elzárással fognak sújtatni; ezen fölül szolgálati kötelezettség meghosszabbításával fognak állítatni.

A sorozás a fentebb kitűzött napokon reggeli 7 órakor fogja kezdetét venni.

Zentán, 1889. évi május hó 3-án.

Boromisza János,
polgármester.

FODOR MIHÁLY utódai

butorgyárak Budapesten
alapítottak 1851-ben

Főüzlet
Budapest
Nádor-utca
12. sz.

Fióküzlet
Budapest,
Andrássy-ut
9. sz.

Gyártelep: Budapest,
V. Zoltán-utca H. szám.

Azon óhajunk által vezéreltetve a melyen tisztelt közönség igényeit minden tekintetben kielégíteni,

asztalos és kárpitos műhelyeinket

tetemesen nagyítottuk a modern technika segédzsereivel elláttuk és ezáltal versenyképességünket minden irányban emeltük. Butortelepeink kész

asztalos, kárpitos és diszítő munkák
dus választékából álló

kiállítást

képeznek, melynek megtekintésére mindenkit tisztelettel meghívunk. Építve ezúttal régi jó hírre és tekintettel **mérsékelt jutányos** árainkra, ajánljuk magunkat a n. é. közönségnek **menyasszonyi kelengyék, teljes berendezések, szállók, fürdők, iskolák** stb. elkészítésére a legegyszerűbbektől a legfinomabbakig és biztosítjuk a n. é. közönséget a legsolidabb és legizlésteljesebb kivitelről.

Mély tisztelettel

Fodor Mihály utódai
butorgyárosok.

Legjobb asztali- és üdítőital.

Hazánk legkedveltebb

savanyuvize

A MOHAI **ÁGNES** FORRÁS.

mely nemcsak a polgári körökben kedvelt, de utat tört magának a felsőbb és legfelsőbb körökben is.

Ő felsége József főherceg, és ő felsége Milán szerb király

asztalán rendes itallal szolgál.

Konstantinápolyban, Alexandriában, legközelebb Fiumében is ép úgy mint hazánkban általánosan a kolera megbetegedés ellen **praeservatív** gyógyszernek bizonyult. — Mindazon tisztelt fogvasztóknak, kik ezen ásványvizet akár borral, gyógy-
ezelőkre, vagy tisztán mint asztalvizet előszeretettel használják, kérjük azt rövidtve

ÁGNES

forrás néven kiszolgáltatni. — A nagyérdemű közönségnek ásványvizünket szíves jóindulattal ajánlván, maradtunk teljes tisztelettel az **ÁGNES**-forrás kutkezelőisége Mohán.

Friss töltésben az ország minden gyógyszerárán, fűszerkereskedésében és vendéglőjében kapható.

Országos főraktár

ÉDESKUTY L.

m. kir. és szerb kir. udvari ásványviz-szállító
BUDAPEST, Erzsébet-tér 7. sz.

Borral használva kitűnő kedveltségnek örvend.

ZENTÁN KAPHATÓ: Zettin József, Nikolits M. és Singer M. fiai
uraknál.

a legkitűnőbb szer mindenféle rovarok ellen
meglepő hatással bír és a létező férgeket oly gyorsan
és biztosan irtja ki, hogy nyomuk sem marad.

Teljesen kiirtja a poloskákat és balhákat.

Alaposan kitisztítja a konyhákat a csótányok- (sváb-
bogarak) és petéiktől.

Azonnal megöli a molyokat.

Megszabadít rögtön a legyek alkalmatlankodásaitól.

Házi állatainkat és növényeinket megóvjaa a férgektől
és az abból eredő betegségektől.

Tisztítja a fejtetveket stb.

Figyelmeztetés: Amit nyitottan, papirba csomagolva
áruznak, az nem Zacherl-féle különlegesség.

Csakis eredeti üvegekben kapható a valódi **Zacherl J.-
nél Bécsben** Goldschmiedgasse 2.

Zentán kapható: Mutsy Menyhért és Czirfusz Ferenc gyógytá-
rában, Singer M. fiai, Zettin József és Nikolits Milos fűszerkeres-
kedésében; továbbá Adán: Mircsow Antal és Popovits M. I.-nél.